

ΟΙ ΞΕΝΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ο ΜΑΡΚ ΤΟΥΑΙΝ ΣΤΑΣ ΑΘΗΝΑΣ

Ο Άμερικανός εθνομορφάρας και η περιεργη ζωή του. Από τὴν Πειραιά στὰς Ἀθήνας. Τέσσαρες Ἀμερικανοὶ στὰ ξένα ἀμπέλια. Πῶς ἐχαρκτήριζε ὁ Μάρκ Τουαίν τοὺς Ἕλληνας τοῦ 1867. Τ' ἀνέκδοτά του. Μία σάτυρα του γιὰ τὴν ἀναγκά-
λουσι γῆς Ἀμερικῆς. Ὁ βασιλεὺς τοῦ πετρελαίου καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ γέλατος.

Ἡ Γαλλικὴ παροιμία χαρακτηρίζει τοὺς Πορτογάλλους ὡς πάντοτε εὐθύμους. Ἡ πα-
ροιμία εἶνε παλαιά, γιὰτὶ σήμερα τὰ
σκῆπτρα τῆς εὐθυμίας ἀνήκουν στοὺς Ἀμε-
ρικανούς. Ὁ δολλομορφοὺς αὐτὸς λαὸς γελᾷ
μὲ τὸ παραμυθῶδες, αἰσθάνονται, θάλαγα κα-
νεῖς, ἀν ἰθιυτὴν τοῦ ὑποχρέωσι τὸ γέλιο,
κι' ἂν παραπολοῦσῃ κανεῖς μὰ παρῶτασι
καμωδίας σὲ Ἀμερικανικὸν θέατρο, θὰ ἰδῇ

τοὺς γιάγκηδες νὰ ξεκαρδιζονται στὰ γέλια σὰ μικρὰ παιδιὰ. Ἀ-
πεναντίας, κάθε Ἀμερικανὸς ποὺ σβέβαι τὸν ἑαυτὸ του ὀφείλει
νὰ κροβῆ ἐκμωλὸς τῆς συγνίτης ποῦ τοῦ ἔκανε μιά δραματικὴ
σημὴ ἢ ἕνα τραγικὸ γεγονός ἐπὶ ἀληθινῆς ζωῆς.

Ἄν εἶνε λοιπὸν καθόλου παρῶτα γιὰτὶ τὸ δημοφιλέστερα
βιβλία σὲν Ἀμερικῇ εἶνε μυθιστορήματα ἢ συλλογὰς διηγημάτων
τοῦ Μάρκ Τουαίν. Καὶ ἰδοὺ λίγες πληροφορίες γιὰ τὸν ἰδιογράφον
αὐτὸν συγγραφέα :

Γεννήθηκε στῆ Φλωρίδα κατὰ τὸ Μᾶν τοῦ 1835 καὶ πέθανε
στὰ 1910. Τὸ ἀληθινὸν τὸ ὄνομα εἶνε Σαρουὴλ Λάιμχον Κλέ-
μενς. Ἡ ζωὴ του ἰσατάθη περιπετειώδης. Νέος ἀκόμη δούλεμα
στοιχειοδότης, ἔπειτα τὸν τραβῆς ὁ πόθος νὰ βρῇ χρυσάφι. Μαζὺ
μὲ ἄλλους χρυσοθῆρες πῆγε στὴν Ἀλάσκα, ὅπου...ἀπέτυχε πανη-
γορικῶς. Ἐπειτα γίνθηκε πλοῦτος, βασιάνισθη σὲ διάφορα λιμάνια
καὶ τέλος ἄραξε στὴν...δημοσκοπο-
γία, γιὰ νὰ φτάσῃ καὶ σὲ βαθμὴ
τοῦ διευθυντοῦ. Τόσα ἔγραψε καὶ
τὰ ὀρασιότερα χουμοριστικὰ του.
Ἀγαποῦσε τὰ ταξίδια, περιηγή-
θηκε σχεδὸν ὅλον τὸν κόσμο, κάποτε
μάλιστα ἤρθε καὶ στὰς Ἀθήνας, ὅ-
που ἔμεινε μιά νύχτα. Αὐτὸ γίνθηκε
στὰ 1867.

Σ' ἕνα ἀπὸ τὰ πρῶτα του βιβλία,
στὸ τιτλοφορούμενο : «Θυσιολογιὴν
τῶν Γιάγκηδων προσωνυγιῶν», ὁ
Μάρκ Τουαίν διηγείται τὰς ἀνεπι-
σπεύς του ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς προ-
τεύουσα.

Τὴν ἐποχὴ ἐκεῖνη τὸ Ὑγειονο-
μιό Πειραιῶς εἶχε ἐπιβάλλει πα-
ραγνεία·στὰ πλοία, ποὺ ἔρχονταν
ἀπ' τὰ Ἑυρωπαϊκὰ λιμάνια. Ὁ Μάρκ
Τουαίν, μὲ τρεῖς συντρόφους του,
παρῶτασαν κροφὰ τὴν κἀθαροὶ καὶ
πῆρσαν περὶ τὸ δρόμο γιὰ εὐρὸς Ἀ-
θήνας. Τοὺς κνηγούσαν ὄμοι· ὄχι
ἢ Ἀστυνομία, — ἢ ὁποῖα κοιμῶνται
μαρακίως, — ἀλλὰ ἕνα κοκάδι Παι-
ρωτικῆς σκυλιά ! Τὸν καιρὸ ἐκεῖνε
ὅπου σήμερα ὑπάρχουν σπῆται ἢ πα-
νάρχησι οἰκπέδα, ὑπῆρχαν ἀμπέλια φορτωμένα ροβίτες καὶ ραζα-
κιά, σὲ ὅλο τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ Πειραιῶς.

Οἱ τέσσαρες Ἀμερικανοὶ βρῆκαν τὴν εὐκαιρία νὰ γευθοῦν τὸ
Δουσιακὸ παρὸ στῆ γῆ τῆς καταγωγῆς του καὶ μάλιστα κροβῆ
νὰ πληρώσουν πεντάρα. Διλαθῆ ἔγιναν νοχτοσταφυλοκλέφτες—ὅ-
πως θάλαγα εἶ Ἀριστοφάνης.

Τρῶγοντας λοιπὸν ἀπὸ ξένα ἀμπέλια καὶ πεσοπορῶντας, ἔφτα-
σαν τέλος καὶ στὸ σκοπὸ τῆς νοχτορῆτης τὸν ἔξοδο, στῆ «θεῖα
Ἀκρόπολι», ὅπου ὄμοις βρῆκαν τὴν πόρτα πλειστή.

Ὁ Μάρκ Τουαίν διηγείται πῶς διεφθάραν μὲ λίγα κολληριστὰ
δολλάρια τῆ συνειδήσι τῶν φυλάκων τῶν Προπολαιῶν καὶ πῶς, ἄ-
φοδ μῆνηκαν, μπόρεσαν νὰ θανατώσουν τοὺς ἐρεμπτικόνους ναοὺς καὶ
τὴν πόλι ποὺ κοιμῶνται μῆτα σὲ βαθμὰ ἤσχηα.

Ἰδοὺ μιά σχετικὴ περιουσιή :
«Ἐπάνο ἀπὸ τὰ κερφάλια μας οἱ μεγαλοκροβίτες στέλλοι, ὑπέ-
ροχοι παρ' ὄλην τὸν τὴν ἔρεπαισι ! Κάτω ἀπὸ τὰ πόδια μας
ἢ πόδια ποῦ ὄνευρούσαν, καὶ σὲ μακρινὴ ἀπόστασι ἢ θάλασσα
ἀσμένια. Σὲ ὄλη τὴν οἰκουμένη δὲν ὑπάρχει ὀρασιότερη ζωγραφιά,
τόσο μαγευτικὴ ὡς αὐτὴ !...»

Καὶ παρακάτω :
«Καθὼς ἔγινεσθε καὶ προχαρῆσθε μέσα στὸ Ναὸ, ἕνας πό-
θος ἐβλάστησε στὴν ψυχὴ μου : Ἐπόθησα ὄμοις οἱ ἔνδοξοι ἔμεινοι
ἄνδρες, ποὺ εἶχαν καθῆσι ἐκεῖ σὲ περῶτασμένους καιροὺς, νὰ φανε-
ρῶνταν ἐξῆρα ἰσὰ παρῶτα βλεμμάτῃ μου : Ὁ Πλάτων, ὁ Ἀ-
ριστοτέλης, ὁ Δημοσθένης, ὁ Σο-
κράτης, ὁ Θεοπίων, ὁ Πειθαγόρας,
ὁ Εὐκλείδης, ὁ Πίνδαρος, ὁ Ξενο-
φῶν, ὁ Ἡρόδοτος, ὁ Πραξιτέλης,

ὁ Φεαδίας, ὁ Ζεφῆς, ὁ ζωγράφος. Τὶ ἀστερισμὸς ἐνδόξων ὄνοράτων !
Ἀλλ' ἔφημισσάτερο ἀπ' ὄλη ἐπόθησα τοῦτο : Ὁ γέρο - Διογένης,
ποὺ ἔβγαζε τόσο ὄνομαστικὰ μὲ τὸ φανάρι του νὰ βρῇ ἕνα καὶ
μόνον τίμιον ἀνθρώπο σὲ ὅλο τὸν κόσμο, νὰ φανερωτότανε κάπου
ἐκεῖ καὶ νὰ σκεντάξῃ ἔπάνο σὲν παρὰ μας. Ὑποθέτω ὅτι ὁ
γέρο φιλόσοφος θὰ ἔβρινε ἀμέσως τὸ φανάρι του !...»

Στὸ γινώσκω τῆς παρῶς, νύχτα καὶ πεσοπορῶντας πρὸς τὸν
Πειραιά, καὶ μὲ νέες προσπάθειες τροχιστοῦ τῶν ξένων ἀμπελιῶν,
ὁ Μάρκ Τουαίν ἐπιλήθησται γιὰ τὸ πλῆθος τῶν δραγατήδων καὶ
βρῆσαι εὐκαιρία νὰ κῆν εἰρωνικὰ σχόλια.

«Καθὸς ἀμπέλιον—γράφει—κάθε λαχονόκηπος, σὲ ὄλο τὸ μῆ-
κος τοῦ δρόμου εἶχε τὸν ἑσπολο φυλάκα του. Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς
φοροῦς ἐκοιμῶταν, ἕταν ὄμοις ἔτοιμοι νὰ πεταχτοῦν ἔπάνο μὲ
τὸ δάκτυλο στῆ σκανδάλη !. Τόσο μῆς δειχῆται εἰς εἶδος τόπος εἶνε
ἢ σημερινὴ Ἀττικὴ : μὰ κοινωνία ὄκαποτον χαρακτηρῶν. Οἱ ἀν-
θρώποι ἐμεινοὶ δὲν βρισαν ἐκεῖ γιὰ νὰ φροροῦν τὰ κῆματα τῶν
ἀπὸ τοὺς ἔξωτος, ἀλλὰ ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον ! Γιὰτὶ ἔξωσι πη-
γιῶν ἐπισπῆκτοται τὰς Ἀθήνας καὶ τὸν Πειραιά, καὶ ὄταν πη-
γαίνον ἐκεῖ, ἔρχονται μὲ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, εὐκολο δὲ τοὺς εἶνε
μὲ λίγα χημάσια ν' ἀγοράσουν ὄσα σταφάλια θέλουν. Οἱ σημε-
ρινοὶ κάτοικοι εἶνε παρῶτασι κατὰσχητὰ ἔξωσι οἰκοπέδων, ἂν
ἢ παρολογοσιὰ λέει τὴν ἀλήθεια γι' αὐτούς. κ' ἔγω προθέμω
ματῶσθε ὅτι λέει τὴν ἀλήθεια.»

Ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ Μάρκ Τουαίν σημειώνομε λίγα ἀπ' τὰ
χουμοριστικὰ του ἀνέκδοτα :

Τὸ πνεῦμα τοῦ συγγραφέως ἔχει τὸ εἰκό του χροῖμα, εἶνε ἐν
τελῶς Ἀμερικανικόν. Ἰδοὺ π.χ. πῶς σατυρίζει τὴν ἀνακόλου-
τῆς Ἀμερικῆς :

«Τῷ καιρῷ ἐκεῖνω—γράφει—ὁ Χριστόφορος Κολόμβος ἔ-
φτασε στὴν ἀγνωστὴ γῆ καὶ βρῆκε τοὺς ἰθαγενεῖς παραταγμέ-
νους στὴν ἀποροσιαιά.

«Ὁ ἀρχηγὸς τῶν Ἐρεθροδέρμων ἐποχῆρῆσε καὶ τοῦ εἶπε :

— Κύριε, εἶσθε ὁ Χριστόφορος Κολόμβος ;
— Μάλιστα ! Καὶ σεις εἶσθε οἱ Ἀ-
μερικανοὶ, δὲν εἶνε ἔτσι ; ἀνήγισσε ὁ
θαλασσοπόρος.

Τότε ὁ ἀρχηγὸς τῶν Ἐρεθροδέρμων
ἀγῆρας περιόλοπος πρὸς τοὺς συντρο-
φοὺς του κ' ἰ τοὺς εἶπε :

— Κύριε, περικεῖν νὰ κροβῶμασθε,
μὰς ἀνεκόλιψαν !

Ἀναφῆρομαι ἀκόμη τὸ ἀκόλουθο
χαρακτικὸν ἀνέκδοτο :

Ὁ διάσημος συγγραφέας ἐθέμωσε
μὲ τὸς ἐνοχλήσεις ποὺ ὑπέφερε ἀπὸ
τῆ φῆμη του. Πρὸ κῆνικον ἐπειράζετο
ὄταν τὸν ἀνάγκηζαν νὰ πῆ ἀστῆτα γιὰ νὰ γελῶσιν.

Κάποτα λοιπὸν, ἕνας ἀπὸ τοὺς διαφόρους «βασιλεῖς» τῆς Ἀμε-
ρικῆς—ὁ «βασιλεὺς» τοῦ πετρελαίου—ἐκάλεσε τὸν Μάρκ Τουαίν
θέλοντας νὰ διακοσμήσῃ τὴ νοχτὴ του μὲ τὴν παρουσία τοῦ ἐν-
δόξου συγγραφέως. Ἐκανε ὄμοις καὶ τὴν πλουτοκρατικὴ ἀνοσιῶ
νὰ προσθήσῃ στὰ προσκλητήρια καὶ τὴν ἐξῆς σημείωσι :

«Τὸ γέμω θὰ τμήσῃ καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ γέλατος κ. Μάρκ
Τουαίν, ὅστις θέλει τέρψῃ τοὺς προσσηκλημένους διὰ τοῦ ἐξέχου
πνεύματός του !

Ὁ Τουαίν τὸ ἔμαθε, συνεκράτησε τὸ θυμὸ του καὶ ἀπεφάσισε
νὰ ἐπισηθῇ τὸν πλουτοκράτη. Ἐπῆγε λοιπὸν στὸ γέμω, ἐκάθησε
στὸ τραπέζι σιωπηλῶς, ἔτρωγε, ἀλλὰ δὲν ἔβγαζε ἀπὸ τὸ στόμα
τοῦ λέξι. Ἐπάνο στὰ φρούτα, ὁ πλουτοκράτης εἶπε :

— Λοιπὸν, κῆρος Τουαίν, δὲν θὰ μᾶς πῆτε κανένα ἀπὸ κῆνα
τ' ἀμῆματα ἀστῆτα σας ;

«Ὁ συγγραφέας ἀνεκινήσῃ. Ἐπειτα, δειχνοτας ἕναν κύρο
ποὺ καθότανε πλάγι του, συνταγματάρχῃ τοῦ ποροβολιστοῦ, εἶπε :

— Πολὺ σωστά, καθῆνας μας ἔδω ὀφείλει νὰ δώσῃ ταίγμα τῆς
τέχνης του. Ἀς ἀρχίσῃ λοιπὸν πρῶτος ὁ κύριος Συνταγματάρχης.

— Πῶς ; ἔρῶντες κῆνος.

— Νά, εἶπε ὁ Τουαίν, οἶχτε καὶ μὰ κανονιά !

«Ὁ εὐθυμολόγος συγγραφέας εἶχε
περὶ τὸ ἀστῆτα του, ἀλλὰ σὺνῶμα
εἶχε δέσει κ' ἕνα διδακτικὸ μᾶθημα
στὸ «βασιλεῖα τοῦ πετρελαίου».

Στέφ. Δάφνης